

HETILAP.

A zentai járás és környékének közlönye.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Schwarz Sándor könyvkereskedése, hová a lap szellemi részét illető közlemények, előfizetések és hirdetések is küldendők.

Kéziratok nem adatkak vissza.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Egyes szám ára 5 kr.

Előfizetési díj:

Egész évre 2 frt. — Félévre 1 frt.

Hirdetési díjak: Egész oldal 16 — Fél oldal 8-50 Negyed oldal 4-50. — Bélyeg díj minden hirdetés után 30 kr.

Nyilttér petit sora 10 kr.

z izr. hitközség f. hó 26-iki rendkívüli közgyűlése.

A helybeli izr. hitközség kebelében yreható forrongást okoz már évek óta hitoktató állásán való megerősítése. Tarmadfélévvel ezelőtt pályázat útján lett ez állás betöltve, de nem a maguknak kiváltságként arrogált jog, magukat szerepívésre születetteknek vélt hitközségi tagok inye és kedve szerint; mert míg a „kiváltságosak“ valamely erdélyvidéki, bizonyítványokkal ugyan jól megrakott, de ismeretlen egyén mellett kardoskodtak, addig a most már magát orránál vezetetni nem hajlandó többség városunk szülöttje, szintén kitűnő tanítói bizonyítványokkal bíró, szép reményekkel kecségető fiatal tanító, Bergel Emil köré csoportosult és a „kiváltságosak“ vezérének minden erőlködése és ékesszólása (!) valamint prófétai ihletettséggel fűszerezett „memento mori“-jának dacára Bergel Emilt hitoktatónak megválasztotta.

De nem azért szerzett magának kiváltságokat a szül. arisztokrácia, hogy azokat az első megtámadásra feladja, sőt minél kevésbé részesült az elismerésben, annál szívósabban ragaszkodott némelyike hozzá. Próbaévre volt a hitoktató megvá-

lasztva, ennek lejártá után a hitközség választmánya, melyben a „kiváltságosak“ vezére vitte a szót, ismert „ékesszólással“, a hitoktató minden létező és nem létező gyarlóságait jezsuitáskodó módon felsorolván, rábirta a választmány többségét, hogy a hitoktatót menessze, és a hitközségi elnököknek, ki ez eljárást törvénytelennek merte deklarálni, bizalmatlanságot szavazzon.

E határozat a közgyűléshez lett megfelebbezve, hol a választmány kiváltságos tagjai vezéréstül bizalmatlansági. az elnök bizalmi nyilatkozatban részesült, a hitoktató pedig állásán meghagyatott, sőt időközben a miniszter által megerősített.

Mielőtt a mult heti közgyűlés esete-lésére áttérnénk, tájékoztatásul meg kell említenünk, hogy a hitoktató az ellene irányult alattomos áskálódások következtében azon kényszerhelyzetbe jutott, hogy a pályázatban biztosított 600 frt fizetés egy részéről le kellett mondania. Midőn azonban a miniszteri megerősítést elnyerte, két ízben is folyamodott a hitközségi választmányhoz, hogy a pályázatban biztosított fizetését folyóvá tegye és miután folyamodványával elutasított, a felfolyamodási első forumhoz, a polgármesteri hivatalhoz fordult orvoslásért.

A hitoktató ez erélyes fellépése arra birta a hitközség elnökét, hogy az ügy rendezésére választmányi ülést hívjon egybe, mely választmányi ülés a per elkerülése és a község reputációja érdekében a hitoktatóval fizetése iránt kiegyezett. Ezen kiegyezés törvényszerű megerősítés céljából a rendkívüli közgyűlés elé terjesztetett.

Ez azon f. hó 26-iki valóban rendkívüli közgyűlés, melyről t. olvasóinknak referálni akarunk.

„Brr! dörögés, ropogás, recsegés morajával.“ Mintha minden romboló elemek összecsaptak volna, mintha a fékét vesztett düh teljes orgiáit űli, oly ádáz gyűlölettel rontottak a pártok egymásra. Védés vádbeszédek a hitoktató irányában bábeli zürzavar és chaos-szá olvadtak, az elnök harangját tulharsogta az „eláll“ és „halljuk“ dörgése, a tanácsterem falai megrendültek, már-már azt gondoltuk, hogy a gyűlés a kisebbség terrorizálása, agyonbeszélése és provokáló kifejezései folytán határozathozatal nélkül fog széteszlani, midőn a többség azon elhatározása jutott érvényre, hogy a kisebbség bármily provokáló ékesszólását végig hallgatja és csakis a szavazással fogja a választmány kiegyezési határozatát érvényre juttatni.

De mi történt! A vita és lárma dühöngő

Gyászbeszéd

Rudolf trónörökös fölött.

Tartotta dr. Flesch Ármin ker. rabbi az ó-kanizsai izr. imaházban 1889. évi február hó 14-én. (Folytatás.)

Ki nem osztózik az anyakirályné kimondhatlan keservében, midőn a leggyengédebb anyai szeretettel tele szív meg lett fosztva életének gyönyörétől, midőn örökre el kell válni attól, kit legjobban szeret, ki életének büszkeségét képezte.

Ki nem rendít meg a gyászoló özvegy panasza, ki a földi boldogság legmagasabb fényfokáról a bánat és keserv rideg magányába lett rendelve, ki életének legszebb rózsás viruló korában az özvegység gyászfátyolát kénytelen felvenni, ki korán elhunyt hitvestársában a jövendő királyt siratja, ki im hiába keresi többé sordületlen gyermekének szülőatyját. Amily világosan épp oly szomorúan adja egyszersmint tudunkra a világ Ura, mily sajnós példát tárt elénk a mindenség alkotója, hogy gyöngé az emberi erő, mily pillanattig tartó s mily mulandó a földi boldogság, mily közel van az emberhez a szerencsétlenség még akkor is, ha fejét korona ékesíti, s ha körül

is veheti magát mindazzal, amit csak emberi erő alkothat, amit földi hatalom nyújthat!

„Ki születik, ki élhet anélkül, hogy ne lássa a halál ábrázatát“ hol és mikor élt még anyaszülte földi lény — ki nem tért volna vissza a szülőföldnek lágy ölébe! De csak a test az, mely megszűnik élni, fennmaradhat azonban a lélek állandóan azon alkotásokban, miket élete folytában létesített! Kíról inkább mondhatjuk el, mint gyászosan kimult trónörökösünkről: „Hogy halálával nem visz mindent magával, hogy dicsősége nem száll sirba vele“ — mert emléke fennmarad, tisztelni fogják őt ezután is, hisz élete nem mult tétlen egyformaságban, földi ittlétének alkatelemeit nemcsak hű és földi szórakozások képezték, hanem rövi! élete elég fényesen igazolta, hogy mily komoly férfias tetterővel, mily vasszorgalommal és mily igazán nemes gondolkozással fogta fel legdicsőbb hivatását, melynek teljesítésére a Mindenható őt kizemelte, mert neve fennmarad a tudományok történetében, melyeket oly lelki szeretettel sajátított el és vitt előbbre; neve meg van örökítve a művészetek különféle ágaiban, melyekben oly eredményeket tudott kivívni; élni fog neve és emléke a harci dicsőség után sóvárgók közepette, mert legmagasabb állása dacára

mindig tisztelte a katonai fegyelmet, rend és szigorú életmód törvényeit, odaadó buzgalommal igyekezett a harcászat szellemi és erkölcsi értékét magasbitni; élni fog emléke a gyámolított milliók szívében, tisztelteni fog mindenütt, hol szeretetműveket, jótékonyági nemes ügyeket alkotott és fejlesztett — élni fog emléke messze határainkon túl is még akkor is, ha teste már régen porladozásnak indult!

Nem jogos-e panaszuuk a Gondviselés akaratára ellen, hogy miért dermedtek meg oly kezek, melyek annyi üdvöet alkottak; miért záródtak be oly korán azon ajkak, melyekről a jogosság és igazság, a bölcsesség és tudományosság oly sok szava hangzott; miért szűnik meg oly korán dobogni azon szív, mely a nép millióinak panasza iránt oly fogékony volt, mely minden emberben tisztelte az emberi érzéseket; miért nem működik továbbra is azon elme, mely önálló felfogásával, ritka ítélőképességével, széleskörű ismeretével oly sok szolgálatot tehetett volna; miért szűnik meg működni egy oly lélek, mely kiváló ereje által oly sokak buzdítására válhatott volna — ezen jogos panasza és kérdése van a nagy birodalom minden lakójának a végzet alkotójához, az emberi ügyek intézőjéhez, midőn annak tudatában van

folyása közben megjelenik a hittanár, bé-
kítő szavakat intéz a pártokhoz, szavai
meghallgatásban részesülnek, a kisebbség
(miután a szülő savanyu) szintén hozzá-
járul a választmány kiegyezési határozatá-
hoz.

A hitoktató és hitközség közötti vita
elnémult ugyan egyelőre, de a hitoktatótól
függ, hogy az ismét felszínre ne kerüljön.

Vádoltatott a hitoktató hanyagsággal,
kellő képzettség- és a vallás iránti buzga-
lom hiányával (hogy méltán-e, vagy nem,
azt nem akarjuk szellőztetni) ezen vádatok
megcáfolni legyen öszinte törekvése az
izr. hitközség immár rendezett viszonyok
között lévő hitoktatójának és akkor hiszszük,
hogy az ellenzék szívesen elmondja „mea
culpa“-ját és a mellette kardoskodóknak
meg lesz erkölcsi elégtételük. F.

Bácskai muri.

(1889. február 23-24.)

Motto:

„Tehetű — mert vasutit!”

„A bácsodroghmezei h. é. vasút építési
főállalata” azt mondá: legyen világosság! — és
lőn olyan illuminált világom, minőt a zentai
„Eugen szálloda” termei jövőben egyhamar
aligha fognak látni; a régi tisztos „Nagyven-
déglo” pedig, fenállása óta, épen soha nem látott.

Bizony ezt a murit mi meglaktuk amugy
bácskaiasan: pihenés nélkül — 36 óra hosszáig!
Hja, mikor édes apáinktól így tanultuk és szok-
tuk ezt meg, hogy a jó Isten mondásunkat pa-
naszképen ne vegye!

De ha már — csekély erőnkkel — e világom
leírására vállalkozánk, tartunk sorrendet, mert
„András bácsi”-val szólva: mindenben r. m. l.

A diszterembe vezető lépcsőzet, mely egész
erdőt képezett az izlésesen rendezett úde, zöld
fenyőgallyaktól, már 2/4 után sürtin el volt lépve
az özőnlő közönségtől. Maga a feljáró csillogó
rendezése is meglepett mindenkit s nem volt esoda
ha az így felköltött figyelem most annál inkább
a nagy tánczterem felé irányult, minnek mesés
diszítéséről — a kiszivárgó hírek után — már
ugy is napok óta kiváncsian kérdezősködött és
beszélte a meghívott közönség.

A színes lampionokkal tarkított előszobán át
belépve a tánczterembe, hirtelenében nem tudta
az ember hova nézzen, mit bámuljon inkább: az
egyed. diszító, genialis csoportok izléses beosztá-
sát-e? avagy az egésznek harmonikus nagyszerű-
ségét?!

hogy Rudolf trónörökös nem él többé, hisz ő
benne volt helyezve abbéli bizodalunk, hogy
legszeretettebb királyunk jogos utódja leszen a
trónon, benne véltük feltalálhatni azon jövődó
királyt, ki a népek boldogításában királyi atyjá-
nak példáját fogja követni, miként írva vagyon a
zoltároknak (45. 18.) „Atyáitok helyébe lépnek
majd fia, tevéen őket fejedelmekké az ország lakói
fűlé” s nemcsak névleg, de szellemében és tettei-
ben is ura, védője, fejedelme lesz majd az alatt-
valóknak.

Mely nép óhajította ezt jobban, mint mi zsi-
dók, kik uralkodónkban mindig leglelkesebb párt-
fogónkra, atyai jóakarónkra találunk, ki szerete-
tének kegyeivel áraszt el bennünket S hogy gyá-
szos kimeneteli trónörökösünk felfogása megegye-
zett királyi atyjáéval, eléggé igazolják azon
szavak, melyeket nagyterjedelmű művében öröki-
tett meg szólván a zsidókról: „Ábrahám a pa-
triarcha, a nomádnép királya, az elmés aggastyán
és tudós, aki mysticus, de esupa életbölcsességgel
telt mondatokban beszélt, egy nemes nép ő atyja;
valóban csak a keleten, csak ebben az országban
élhetett. Változtak az idők, változtak a vallások
is formáikra nézve és a keleti ókor nagy-
számu, lényegileg egyenlő, az alapgonddalra

Ezt el lehet méltán mondani: ilyen még nem
volt — Zentán.

A terem déli oldalán egy menyezett volt
felállítva a háziasszony és a két hál-anya rész-
szére, minnek homlokzatát a vasuti jelvény, szár-
nyas kerék díszíté. A falakat minden oldalról
fenyőgaly-füzérek futották köröskörül, mik között
elmésnél elmésőbb festmények, dévaj mondások
tarkítottak szemét és lelket gyönyörködtetve
egyaránt. A festmények között nagyszerű volt
maga a tánczrend is, mely szintén a falakat dí-
szíté s mely rajzolóját Bauer mérnök urat díszéri.

Nem állhatjuk meg, hogy a diszítések
tündöklő elmés mondásokból egy-kettőt ide ne
iktassunk. A festett, nagy tánczrenden minden
táncz-darab után volt egy-egy szellemdus meg-
jegyzés. Ilyenek pl. az 1-ső csárdás után: „830
900. Tessék beszállani. 3-ik csárdás. Mehet! A
nyílt pályán futárvonat sebességgel.” — „Keringő.
329 360. Hölgyzszakasz. Tessék beszállani. Ex-
preszvonat sebességgel — ütköző nélkül.” — Az
utolsó csárdása: „800 1000 utolsó fűtés, „Ágnes”
és szódaivizel. Utolsó csemetés. Mehet! Zentától
— világosvégig Tessék kiszállani!” — „Álta-
lános tudnivalók: 1. A közlekedési idők a buda-
pest-zentai idők szerint vannak számítva. 2. Ne-
táni ki- és elsiklások-, vagy összeütközésekért
felelősséget nem vállal a — Rendezőség”!

A zafos mondások közül — mik egy-egy
iv papírosan nyomatva voltak — álljon itt egy-
pár megörökítés gyanánt: „Sok bor és sör fogy
el, míg egy vasut kiépül.” — „11 §. — és mi
mindig iszunk! (Pythagoras).” — „Kéretik a
tisztelt utazó közönség menetközben a fejét ki
nem dugni, nehogy az alagut-fal — sérülést
szenvedjen”. stb. stb.

A nagy tánczteremhez hasonló elegantiával
s izléssel volt díszítve a kisebb oldalterem is. —
Mind e két terem 10 órákor már zsufolásig telve
volt. A háziasszony: Gferer Miklósné urnő 1/2 10,
a két lady patronesse: Matkovits Lajosné és
Boromissa Jánosné urnők pedig 10 órákor érkez-
tek meg, mikor is nyomban megeredt a táncz.

Hogy kik voltak a szépnem közül jelen a
tánczvilágmon, azt meg sem kíséreljük leírni,
mert akkor hasábokat kellene teleírunk; elég
legyen e részben annyit mondanunk, hogy az első
négyest 120 pár tánczolta, mely fűzében együtt
volt Martonos, Ó-Kaniza, Zenta, Ada, Mohol,
Petrovszelló és Ó-Becse, szóval: a bácskai felső
Tiszamentének legtöbb szép leánya és menyecskeje.

Nem volt esoda tehát, ha a táncz még reg-
geli 6 órákor is a legjobb kedvvel folyt tovább
és tovább, egész világos viradttig.

A „Muri”-nak nem adnánk hű képít, ha
megemlékezés nélkül hagynók a hál vasárnap esti
folytatását, amidőn is a nagy füvegterem színlüftig
megteit díszes közönséggel, élvezettel hallgatva a
tánczestélyről itt maradt szegedi katona-zenekart.

nézve megegyező s esupán a szertartásokban el-
térő hitvallásai közül csak egyetlenegy maradt
meg tisztán, s ez a mózesi hitvallás, az ő Jehova
és prófétaja Mózesnek tana. De a nép, a zsidók
kiválasztott népe elvesztette hazáját és állami
hatalmát és az örök zsidó halhatatlannul szét van
osztva az egész földön, fentartva hamisítatlannul
a tyust és a hitet. A nyugat mindent elveit
tőlük, szétszórva őket a földön, de lényegüket
nem volt képes kiirtani és így a régi, sokat szen-
vedett nép még ma is él és igényt tart a
világtörténelem igazságos ítéletére.

Aki így gondolkozott a zsidóságról, ki ily
mélyen tudott behatolni e nép szellemi életébe,
aki ily igazságosan ítélte a zsidóság létjogosultsá-
gáról azután méltán sirhatunk, méltán gyászolha-
tunk. Ezért gyűltünk ma egybe külön istentisz-
teletre templomunkba, hogy könyörögjünk lelki
üdvéért. Boacsásd meg neki irgalomnak és könyö-
rületességnek Atyja, ha életének utolsó testében
gyöngye volt, ha téves uton haladt, ha hibázott,
ha vétkezett — hisz csak ember volt ő is —
szemed előtt még az angyalok sem hibátlanok —
de azért vedd kegyedbe, hisz jószágod végnélküli.
Legyen meg neki az örök nyugalom a mennyek
szent birodalmában, hová lelke felszállt az angya-

Hiába! igaza van a közmondásnak: „Ha a
vége jó, az egész munka jó.”

Már pedig a mulatság nagyon is jó ke-
délyvel záródott be, mit legfőnyesebben igazol
az a 120 füres pezsgős üveg, mit Schambach bá-
tyánk másnap alig győzött a padlásra hordatni.

Schambach bátyánkról lévén szó, elismeréssel
említjük itt fel azt, hogy a mintegy 400—450
személyre tehető báli közönséget minden tekin-
tetben meglelégedéssel szolgáltatva ki; panasz
vagy zavar sehol sem fordult elő, sem étel, sem
ital dolgában. Nem is bánná az öreg (pardon!)
ha itt léte alatt minden negyed évben rendez-
tetnék ily ilyeténféle muri, legalább kitelnék ab-
ból az „árcenda”.

Báli tudósításunkat nem zárhatjuk be anél-
kül, hogy a meghívott vendégek nevében forró
köszönetünket ne nyilvánítsuk a „vasut építési
főállalata” igen tisztelt vezér-egyéniségeinek azon
szíves és gavalléros gondoskodásukért, melylyel
egyhangu életünket e fényes — mindemellett —
kedélyes és fesztelen világom rendezése által fel-
rissíteni s szórakoztatni kegyesek voltak.

Tartsa meg az Isten őket továbbra is —
szokásukban.

Felolvasás a gazdakörbe

(Vége)

Mielőtt szerény értekezésemet befejezn,
nem mulaszthatom el, hogy rá ne mutassak gaz-
dáink egyik nagy gyöngességére, az oly dolgok-
ban való takarékoságra, amely valójában — a
legnagyobb pazarlás.

A mi gazdáinkat megáldotta az isten józan
észszel, olyannal, hogy hozzá fogható nép csak
kevés van, nála eszesebb nép pedig nem létezik;
megáldotta kitünő termékenységű földdel, mely-
hez fogható szintén csak kevés van; — és még
is azt kell tapasztalunk, hogy Magyarország a
gabnatermelő államok közt az, amelynek holdan-
kénti gabnatermése átlag a legkevesebb. Ennek
oka kétségtelenül abban rejlik, hogy a mi kis
gazdáink az istentől nyert szép tehetségekét nem
fejlesztik oda, ahová kellene és ahová lehetne
akkor, midőn főfoglatosságuk a mezei gazdál-
kodás. Mert hiszen jól tudjuk mindnyáján, hogy
a mezei gazdálkodást manapság már másként kel-
lene üzni, mint ahogy üzzük; hogy annak a sok
tehernek, melyet a haza, az egyház, a társadalom,
és a család támaszt irányunkban, nehéz megfe-
lelni, ha úgy gazdálkodunk mint őseink, kik
ezeknek a terheknek tizedrészt sem ismerték és
akiknek igényeik sem terjedtek annyira, mint a
mieink, kik egy öltözet ruhát, egy felöltőt elhord-
tak egy fél életen át s akkor is „juss”-ba hagy-
ták a fiaikra, szóval t. gazdatársaim azt akarom
mondani, hogy a viszonyok megváltoztak a ter-

lok boldog csoportjaiba, hol szemlélik az isteni
fenség édeni gyönyörét. — boldogító világosságát
a mi előlünk el van zárva míg test övedzi lel-
künket, add meg neki a mennyi üdvöt, a meny-
nyei békét. De midőn az elhunytak lelki üdvéért
könyörgünk — hosszú életet is kérünk tőled fel-
sleges királyunk számára, kire mir sugározattál
isteni kegyelmedből annyit, amennyit csak em-
bernek valaha adtál, csepegtess mennyi forrásod-
ból gyógyító irt amaz annyira mély sebre, melyet
te ütöttél szívébe, azon szívébe, mely nem hasadt
meg, azon lélekbe, mely nem görnyedt meg apai
fájdalmának sulya alatt, mert tudja, hogy ő több
milliónak szerető atyja, érték kell élnie, boldogi-
tásukért kell szentelnie idejét, és gyűjtieni erőt,
adj hosszú életet neki, add meg a szellem és a
test üdőségét az emberi ittlét legvégsőbb határaig,
küldj vigaszt királyunknak, hisz ő benned bízik,
a te parancsaidat teljesíti, oly lelki megnyugvás-
sal és vallásos türelemmel — mely hozzá és tes-
teihöz méltó szól a zsoltairos szavaival: „(39. 10.)
Elnémul zugolódásom, ajkam nem nyitom fel el-
lened panaszra, hisz a te akaratod teljesült — te
adtad nekem — te veszed el ismét tőlem!

Óh Istenünk, könyörületes Atyánk, nyujts
kárptólást fájdalmunkért mit szenvednek felsőgés

is jó ke-
ben igazol
ambach bá-
a hordatni.
elismeréssel
400—450
den tekin
ki; panaszi
étel, sem
(pardon!)
rendez-
telnek ab-
be anél-
ben forró
ut építési
einek azon
melylyel
mellett —
által fel-
is —

be

fejze.
sak gaz-
dolgok-
a — a

en józan
kép csak
létezik;
mely-
és még
ország a
holdan-
Ennek
mi kis
et nem
lehetne
gazdál-
hogy
nt kel-
a sok
dalom,
megfe-
t, kik
ték és
mint a
lhörd-
hagy-
karom
a ter-

isteni
ságát
i lel-
meny-
véért
l fel-
tattál
em-
isod-
helyet
asadt
apai
több
ogi-
róit,
és a
raig,
zik,
rás-
tes-
10.)
el-
te

ujts
ges

hek rajtuk megszorodtak, csak egyedül mi va-
gyunk a régiék és eljárásunk alig simult vala-
miben a kor követelményeihez. legfeljebb tán
annyiban, hogy most is szeretjük a hegedűt ha
fűltünkbe nyikorog és erre nem sajnáljuk a pénzt
kidobni, — de egy vetőgéptől már sajnáljuk azt a
kis befektetést, ami pedig rövid 2—3 év alatt
kamatos kamattal nem csak visszafizeti a tőkét,
hanem ingyenben is marad.

Hiába akarunk mi t. gazdatársaim a sertés-
tenyésztés, a ló- és szarvasmarhatenyésztéssel hatni
önökre — meddő szó marad az mindaddig, amíg
önök be nem látják azt, hogy egy gazdát csak a
takarmánytermelés felkarolása képes előre vinni.
Mi lenne a legjobb szarvasmarhafajtával akkor,
ha önök a takarmánytermelés terén a buzapolyva
és tengeriszárnál tovább menni nem akarunk?
— Mily lötenyésztést lehet akkor kezdeni, ha a
gazda esztendő csikója úgy néz ki a szalmától
mint egy medve, vagy ha már egy kis zabot nem
sajnál is tőle, de idő előtt — 4 éves kora előtt
befogja és nehéz munkára, rossz takarmányra kény-
szeríti. Bizony t. gazdatársaim ezt meg kell tanul-
ni. Nem mondom, hogy könyvből úgy tanul-
nak mint az iskolás gyermek, hanem multság-
elvezetből vegyék elő a jó gazdasági könyveket
uként vagy vasárnap délután és be fogják
ni, hogy bizony sok dolog idegen önök előtt.

De ha már ennyire belemelegedtem, enged-
meg, hogy befejezésül még valamit mond-
massak.

Önök t. gazdatársaim hozzá vannak szokva
ahhoz, hogy a lehető csekély befektetéssel, minél
nagyobb jövedelmet rakjanak zsebre. És ez ment
is addig amíg a buza ára 12—14 frt volt, de
azóta nagyot változott a világ; az a roppant
magas buzaár indokolatlan volt, bár tagadhatatlan,
hogy a gazdának jól esett; — ma a buza
ára, 6—7 frt, de amellett, hogy így leesett a buza
ára, még egy más szomorú tapasztalatra is ébred-
tünk, arra, hogy a föld — a folytonos buzater-
melés által termőképességében nagyot csökkent.
Most már nem terem sem annyi mint ezelőtt, sem
nem adnak érte 12 frtot. — Mit tegyünk tehát
hogy azért a régi megszokott összeget kapjuk meg.

Kevesebb vetőmagot nem adhatunk. Bőrest
olesóbban nem fogadhatunk, kevesebb munkát sem
tanácsos adni a földnek, szóval a gazda ha ily
módon akar spekulálni — akkor dűlőre sohasem
jön; de van egy mód, amely által elérheti azt a
pénzbevételt amire akkor jutott, mikor a buza
12 frt volt, s ez az, hogy iparkodjék oda, misze-
rint azon földje, mely eddig holdanként 10 mmá-
zsát termelt, most teremjen 20 mmázsát.

Ugy-e ez az első hallásra kissé merész fel-
tételnek tetszik, de ha komolyan gondolkoznak
rajta — belátják, hogy nem kivihetetlen.

Alapja az, hogy termeljünk sok takarmányt
hogy sok marhát tarthassunk és ezen sok marhát
jól tarthassuk. A sok marha után sok és jó trágya

urunk és felséges királyasszonyuk, békitsd ki
sajgó keblüket, mikép a tenger zajongó hulláma
is kibékíti mosolygó napsugár — enyhíts fájda-
lmain a fenséges gyászoló özvegynek és légy te
atyja a fenséges ártatlan királyi árvának, vigasz-
tald és nyugtasd meg az egész fenséges királyi
esaládot. Találják fel a vigaszt az alattvalók
millióinak odaadó, igaz, benső részvételében, mely-
lyel a ravatalt körülállották, legyen vigaszuk
atyáskodó szívüknek ama szeretet és hűség, amaz
áldozatkészség és törhetlen ragaszkodás, melylyel
a trónt óvják, védik, hadd lássák fejlődni szer-
tett népüket a béke szentelt ölében — oh ne
vondd meg tőlük ezental égi segélyedet, teljesítsd
szívök minden kívánságát és hallgasd meg mind
ama fohászokat, miket hű népei érettek küldenek
fel te hozzád, tarts távol tőlük minden vést most
és mindenkoron Amen.

(Vége.)

származik. A sok és jó trágya nagyobb termőké-
pességet ad a földnek, a sok és jó takarmányon
tartott igás jószággal jól és sokat dolgozhatunk,
földünket mélyíthetjük s idejében elkészülhetünk
a vetések és egyéb munkával s olyan takaré-
pénztárt bírnak az állatokban, melyhez minden
alkalommal bizalommal közeledhetünk.

Azután szerezzék be kis gazdáink a jó esz-
közöket, azok közt első sorban a mélyítő ekéket
és iparkodjanak kevesebb buzát, több takarmányt
és kapált növénynt termelni és ezen két utóbbi alá
a földet ősszel mélyen megszántani.

Csak ha eképen cselekesznek, fogják elérni
azt, hogy földbirtokuk évről-évre nagyobb ter-
mést ad és a birtok értékében emelkedik.

E tétel megvilágítására legyen szabad az
adai m. kir. földműves iskola buza és árpa ter-
mésének holdankénti átlagát 1885. évtől kezdve
ide igtatnom.

Év	Holdankénti termés	Árpában	Buzában
1885-ben	13 mm.	10 "	14 "
1886-ban	14 "	12 "	16-80 "
1887-ben	18 "	15-40 "	17 "
1888-ban	17 "		

És most kifejezve szívélyes köszönetem be-
sés türelmükért, kívánom, hogy az általam el-
mondottak felett gondolkozzanak s ha egyik-má-
sik gazdatársam az elhintett mag iránt fogékony-
ságot tanúsítana — azt a Mindenható bőséges
áldásával koszorozza.

Szíves felolvasásáért tek. Szobonya Bertalan
ur fogadja ez uton is a „Zentai Gazdakör“ közö-
netnyilvánítását s egyúttal azon ohajunknak adunk
kifejezést, hogy minél több izben legyen még
szerencsénk a tek. igazgató urat körünkben tívö-
zölhetni, s tanulságos gazdasági felolvasásaiban
részesülhetni.

Helyi és vidéki hírek.

— Megyei közgyűlés fog tartatni f. hó 5-én,
mely alkalommal a vasúti kölcsönünk és valószí-
nűleg városi képviselőválasztásunk napjának meg-
határozása felett is fog határozat hozatni.

— A zentai ipartestület 1889. évi február
hó 10-én tartott évi nagygyűlésén a tisztújítás
következőleg ejtetett meg: elnökül id. Temesváry
Sándor, alelnökül Hürkecz István, jegyzővé Sétáló
Sándor, pénztárnokul Kovácsévics József; előljá-
róssági tagokul pedig Guelminó Alajos, Rádoráno-
vics Miklós, Horváth Zsigmond, Guelminó Antal,
Hegedűs Bilint, Csernák Péter, Sik Frigyes, Mol-
nár István, Reinholz Antal, Petrás Mátyás, Huth
Jakab, Búza János, ifju Halász János, Hellenber-
ger Emil, Sétáló János, Szalay Lőrincz, Riger
Alajos, Kalmár András, Gsvantner Ferencz, Pre-
kászkai Áczó, Buday Pál és Sándor Mihály;
számbíró bizottsági tagokul Konecz István, Riger
Ignác és Kerekes Károly; békéltető bizottsági
tagokul Wuits Sándor elnök, Guelminó Alajos,
Kerekes Károly, ifju Halász János, a mesterek közül;
Boros Gyevi Illés, Benedek András, Kalmár Illés,
póttagokul Tráger István és Weisz Ferencz a se-
gédék részéről lettek egyhangulag megválasztva.

— Mult heti számunkban közzétett felülfizetők
névsorát kiegészítendő, megemlítjük, hogy Matko-
vits József ur a megtartott bál alkalmából 2 frtot
küldött be az ipartestületnek, melyért ez uton is
köszönetét fejezi ki a szíves adakozónak a testület
elnöksége.

— Hymen. Dr. Blau Lajos, szabadkai ügyvéd,
f. évi márczius hó 3-án d. e. fél 12 órakor vezeti
oltárhoz a n.-kikindai izr. templomban Krausz
Terka kisasszonyt.

— Hirsch báró újabb adományai. A bőke-
zűségéről híres Hirsch báró ismét nagy alapítvá-
nyokat tett az ausztriai és magyarországi iparos
osztály számára. Elrendelte ugyanis, hogy meg-
bizottai úgy Ausztriában mint Magyarországon
havonként 10—10,000 frtot oszszanak ki a va-
gyonából olyan iparosok és gyárosok közt, akik

pillanatnyi anyagi zavarban vannak, és akiket
zavarukból a gyors pénzbeli támogatás gyökere-
sen kisegít. Tőzsdei vállalatok ki vannak zárva a
segélyezésből s a kisebb összeggel például öt
vagy tíz forinttal való támogatás sincs megen-
gedve. A jótékony alapítványt egy nőkből álló
bizottság fogja kezelni. Az ausztriai alapítvány
Benevistiné, a magyarországi Bischitz Dávidné
gondjaira van bízva.

— Mult hó 24-én a zombori iparosok érte-
kezletet tartottak, melyen elhatározták, hogy ju-
nius hóban általános iparkiallítást rendeznek
Sándor Béla főispán védnöksége alatt.

— Különvonat Párisba! Az aradvárosi me-
netjegyiroda f. évi május hóban a párisi világ-
kiállítás alkalmával külön vonatot rendez Arad-
ról Párisba, mely külön vonathoz rendkívül
mésékelt áru menettérti jegyet ad ki. A jegy
ára beleértve az ellátást az uton s 8 napig Pá-
risban az I-ső osztályban körülbelül 200 frt, a
II-od osztályban 150 frt s a III-ad osztályban
115 frt lesz. Az ellátás az uton a vonathoz esat-
olt étkező kocsit, Párisban pedig annak 12 leg-
előkelőbb szállodájában (köztük egy a kiállítási
területen) fog történni. Lakásul az I. oszt. utasok
személyenként, a II. oszt. utasok 2-en s a III.
oszt. utasok 3—4-en kapnak egy szobát. Vidéki
utasok, kik Arad vagy Budapesten csatlakoznak
a különvonathoz, a máv. vonalain 50%-kal mér-
sékelt 45 napig érvényes menettérti jegyet kap-
nak. A különvonatu jog szintén 45 napig érvé-
nyes s az utazás a visszajövetnél 3-szor félbe-
szakítható. — Bővebb felvilágosítással a később
kiadandó program és falragasz, valamint levélre
azonnal is szolgál a városi menetjegyiroda Aradon.

— Elvi határozat iparügyben. A földmive-
lés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterium leg-
utóbb hozott elvi jelentőségű iparügyi határozatá-
ban kijelentette, hogy az ipartörvény 176. §-a
alapján folyamatba tett eljárás hivatalból is meg-
semmisíthető, ha a tárgyalás a fél törvényes kép-
viselőjének mellőzésével ejtetett meg, vagy ha az
eljáró hatóság a panaszos kérelmén túlterjeszke-
dett. Megjegyezzük, hogy a hivatkozott 170. §.
az iparosok, segédek, tanoncok és munkások kö-
zött fölmerülő surlódásokra vonatkozik.

— Bejelentési izek az italméresi jog kárta-
lanítása ügyében. Az italméresi jog megváltására
nézve elkerülhetlen bejelentések megkönnyítése
végett a pénzügyminiszterium nyomtatott bejelen-
tési izeket készítettett. — Ezen bejelentési izekbe
mindazon különböző esetek fel vannak véve, mely-
lyek a törvény értelmében a kártalanítási összeg
megállapításánál befolyással bírnak s egyszersmind
egy esetre nézve megvannak jelölve mindazon
bizonyítékok, melyeknek becsatolása elkerülhetet-
lenül szükséges. A bejelentési izek a kir. adóhi-
vataloknál, darabonként 2 krért kaphatók.

— Sikkasztások statisztikája. Szomorú sta-
tisztikáját közöljük röviden, a mult 1888-ik évben
elkövetett és nyilvánosságra került sikkasztások-
nak. A sikkasztások, — ahogy a Magyar-Nem-
zetgazda cz. folyóirat közli: nyilvános pénztárak-
nál 36 esetben 311,500 frttal, — magán pénztárak-
nál 44 esetben 686,000 frttal történtek meg.
Összesen tehát 90 esetben 997,500 frt tűnt el.
Elszomorító bizonyossága ez a mai társadalom la-
zult erkölcsének!

Színház.

Szombaton, vasárnap és hétfőn nem tartat-
tott előadás.

Kedden, febr. 26-án a szintársulat érdemes
tagja, Szerdahelyi Ferencz jutalmául adatott „Egy
katon a é története“ D. Ennery és Cormon
nagyhatású színműve 5 felvonásban, czimszerepben
a jutalmazandóval. Közönség, daczára a jutalma-
zandó kedvelt egyéniségének, ki a társulat itt-
működése alatt a közönség osztatlan tetszésében
részesült, jutalomjátékára kevés számmal gyűlt
egybe. Pedig Szerdahelyi ur kitett ám magáért,
drámai szerepét nagyhatással adta s hatásos já-
tékával mintegy önmagát jutalmazta meg Számos
tapsban s kihívásban részesült. A többi szereplők
szintén jól játszottak, különösen Polgár Fanni:
Adrien, Tukorai: Samboran, tapsot kaptak; tá-

bornok: Batosy, felesége: Kövesyné, apátú: Timárné R., Madlen: Olaszné, Raul: Viola, Lázár: Vágó, Valentin: Berényi Gizella voltak. A kis műkedvelő díszes batorságot tanusított.

Szerdán, február 27-én adatott „Lili vagy a trombitás szerelme” operettszerű énekes bohózat. Irták Hennequin és Milland. A vig darab kevés közönség előtt igen nagy sikerrel adatott. Lili: Némethy Gizella elemében volt, kitűnően játszott, teljesen hangjánál volt, s nagy bátorság mellett énekelt; több énekszója újratatott s a második felvonásban kétszer egymásután kámpák elé hivatott. Antonin Plinchar: Szerdahelyi, Saint Hypothese vicomte: Tukorai és De la Grange Bateliere báró: Batosy az előadás sikerére működtek.

Csütörtökön, február 28-án, a tarszemélyzet jutalmára adatott a „Vereshajú” Lukácsy Sándor kitűnő énekes népszínműve 3 felvonásban. — Közönség még mindig nem nagy számban, a minnek okát csakis a rendkívül kellemetlen időnek tulajdonítjuk. Az előadás egyike volt a legjobbaknak, s a szereplők mind a legszebb sikereket aratták. Tapsot kaptak: Szilaj Kata vereshajú: Némethy Gizella, Boglár Agnes: Olaszné, Sári szolgáló, jól maszkirozva: Palóczy Lujza és Veréb Jankó: Szerdahelyi F., özvegy Sajgóné: Kövesyné, fiai András: Olasz, Ferke: Viola I. Zsófi: Tolnay Juliska, Keszeg Mihály: Ország, Bálint fia: Asztalos, Csinos Jules: Polgár Fanni voltak. Az előadás a szereplők összhangzatos működése folytán köztetszésben részesült.

Irodalom.

— **Előfizetési felhívás** Hentaller Lajos „Görgey mint politikus” című történelmi tanulmányára. Előfizetési ára 1 frt 80 kr. — Jelen tanulmány több évi kutatás és eddig ismeretlen s kiadatlan források és újabb kútfők feldolgozása után készült s feladata lesz kimutatni azt, mily mélyen nyúlt bele Görgey Arthur keze az 1848—1849-iki események politikai részébe. Akárhány mű akad kezünkbe, mind más szinből, más hangon beszél nemzetünk eme nagy és szomorú napjairól, — mindannyi más világításba helyezik azokat, kik tényleges szerepet játszottak, — úgy hogy egy sokoldalú tükört vélünk látni, mely még a lélek hullámozását és az elme működését is visszatükrözi a kutató számára. Egy ily tükördarab le-

gyen az én könyvem is, odatartva a katona, a hadvezér elé, hogy kiváltsza és visszatükrözze egyéniségéből a politikust, ki öntudatosan bizonyos csel felé törve és nem az események által sodortatva idezte elő a katasztrófát. Budapest, 1889. évi február havában. Hentaller Lajos. — A múltka f. évi ápril hó közepe táján fog megjelenni. Előfizethető Hornyánszky Viktor kiadónál Budapestben és Schvarcz Sándor könyvkereskedésében is Zentán.

— **Méhner Vilmos**, fővárosi könyvkiadó, ki évek hosszú során át hazánk nagy költőit Petőfit, Vörösmartyt, Tompát, Garayt, s páratlan szép díszműveket, mint Szász Károlytól „Arany Bibliát” és „Virágokertét”, Ribáry „Képes Világtörténetét” stb. juttatá a magyar közönség kezébe, — tevékenységét most más irányban folytatja. — Elkéintve csinosan kiállított iskolai kiadványaitól, melyek valóban minden tekintetben a kor színvonalán állanak s a közoktatási miniszterium ajánlatát is bírják, jelenleg néhány kisebb irodalmi terméket bocsátott közzé, melyekre — általános hasznosságuk s szélszerűségüknek fogva — kedves kötelességünknek ismerjük t. olvasóink becses figyelmét felhívni. A megszokott csinnal kiállított „Kis köszöntő” (Rudnyánszky) Gyula Bácsitól újévi, név-, születésnap s egyéb ünnepi alkalomra való köszöntő verseket tartalmaz 4—6 éves gyermekek számára, melyek egytől-egyig a geniális fiatal író tolla alól kerültek ki és tekintettel a mű olcsó árára (50 kr) hisszük, hogy egy családanya sem fogja annak beszerzését elmulasztani. Bornemissza Zoltán „Jövedelmező gyümölcs-fatenyésztési szabályait” melegen ajánlhatjuk nemcsak a gazdáinknak, hanem mindazoknak, kik csak egy talpalatnyi földet sajátjuknak neveznek s a fatenyésztés hasznos és jövedelmező ágát művelni óhajtják. E valóban érdekes művecske, mely alapos utmutatást nyújt a gyümölcsfák szaporítása, oltása, ültetése, ápolása és a gyümölcs eltartása körül — tekintettel annak közhasznu voltára — csakis 30 krba kerül s megszerezhető Schvarcz Sándor könyvkereskedésében Zentán.

Felélős szerkesztő és kiadó tulajdonos:
Schvarcz Sándor.

Vasuti menetrend.

BUDAPEST—ZIMONYI IRÁNT

	exp.	szem.	gyors.	omu.
Budapest indulás	5 38	8	2 28	9 10
Szabadka érkezés	8 54	1 03	6 06*	8 50
Szabadkáról indulás lefelé	8 59	1 46	6 18*	5 50*
Csantavér érkezés	—	2 29	—	6 42
Csantavérről felfelé	—	9 21	1 04	10 26
Szabadka érkezés	6 08	9 41	1 45	10 52*
indulás	6 10	9 55	2 25	11 22*
Budapest érkezés	9 40	1 42	7 30*	6 50*

SZABADKA-BAJAI SZÁRNYVONAL.

	vegy.	szem.
Szabadka indulás	5 45*	2 45*
Baja érkezés	8 52	5 02
Baja indulás	6 50*	10 26
Szabadka érkezés	10	12 40

SZABADKA-ESZÉK-VILLÁNYI IRÁNY.

	vegy.	szem.	vegy
Szabadka indulás	5 25*	2 10	6 40*
Zombor érkezés	8 05	3 47	9 27
Eszék	1 47	6 18	4 25
Villány	3 47	—	6 21
Villány indulás	—	1 08	9 20*
Eszék indulás	8 26	3 46	11 3
Zombor	11 19	8 10*	6 50
Szabadka érkezés	12 55	10 42*	9 09

HORGOS—SZABADKA és HORGOS—SZEGED

	szem. v.	szem. v.	vegy
Horgosról indul	8 40	12 25	—
Szabadkára érkezés	9 34	1 20	—
Horgosról indul	3 34	7 27*	—
Szeged érkezés	4 13	8 06*	—

Ház-eladás.

A posta-utezában lévő házamnak azon részét, melynek utezai részén magtár van építve, ezen magtár szélességében benyuló udvari telekkel együtt szabadkézből eladó. Venni szándékozók az eladási feltételek miatt közvetlen hozzám forduljanak.

Özv. Mihákovits Istvánné.

SCHVARCZ SÁNDOR

könyv- és papirkereskedése, könyvnyomdája és könyvkötészete
ZENTÁN.

A t. közönség becses figyelmét felhívom azon körülményre, hogy 14 év óta fennálló **KÖNYV-, ZENEMÜ-, PAPIR-, IRÓ- S RAJZSZERKERESKEDÉSEMET** tetemesen kibővíttem és izlésesen berendeztem.

Kapható nálam a **nemzeti irodalom remekei** füzve vagy díszesen kötve. **ifjúságitatok, képes könyvek,** legdiszesebb **albumok** és **emlékkönyvek** nagy választéka. **imakönyvek** esont- és bársony díszítéssel. **diszlevélpapírok, írómappák,** díszes **irodai készletek** **Élőz., közhasznu- és szaknaptárakban** **dus választék.**

A legújabb betűkkel berendezett

KÖNYVNYOMDÁMBAN

elvállalok minden e szakmába vágó munkát, u. m. FOLYÓIRATOKAT, KÖRLEVELEKET, NASZ-, GYÁSZ- ÉS VIGALMI JELENTÉSEKET, ROVATOS IVEKET, bármily nagyságu **FALRAGASZOKAT,** **KÖZSÉG-BIRÓSÁGI NYOMTATVÁNYOKAT,** **NÉVJEGYEKET.**

Ajánlom továbbá a kor igényeinek megfelelően felszerelt

KÖNYVKÖTÉSZETEMET.

Nyomatott Schvarcz Sándornál Zentán.